

земельні ділянки державної та комунальної власності (далі - орендна плата) - обов'язковий платіж, який орендар вносить орендодавцеві за користування земельною ділянкою.

Платниками земельного податку є власники земельних ділянок, земельних часток (паїв), а також землекористувачі, а орендної плати - орендарі земельних ділянок.

Відмінність землекористувача від власника земельної ділянки полягає у самій сутності права власності як такого. Власник має право володіти, користуватись та розпоряджуватись належною йому земельною ділянкою, а землекористувач лише володіти та користуватись. Розпорядження притаманне лише власнику земельної ділянки.

Отже, власники земельних ділянок та землекористувачі, яким земельні ділянки надані у постійне користування, є платниками земельного податку, а орендарі земельних ділянок державної та комунальної власності є платниками орендної плати за землю.

Маючи землю в постійному користуванні, підприємство чи установа не можуть вільно розпоряджатися ними, самостійно здавати в оренду, дозволяти забудову іншим особам. Але, варто відмітити, що характерною рисою сьогодення є надання в оренду будівель чи споруд, які є власністю таких підприємств чи установ. І, тоді варто звернути увагу на ст.796 та ст. 797 Цивільного кодексу України, де вказано, що одночасно з правом найму будівлі або іншої капітальної споруди (їх окремої частини) наймачеві надається право користування земельною ділянкою, на якій вони знаходяться, а також право користування земельною ділянкою, яка прилягає до будівлі або споруди, у розмірі, необхідному для досягнення мети найму. Плата, яка справляється з наймача будівлі або іншої капітальної споруди (їх окремої частини), складається з плати за користування нею і плати за користування земельною ділянкою [3, ст. 797]. Для визначення суми плати за користування земельною ділянкою необхідно мати відповідний розмір частини земельної ділянки, яка передається в користування разом з правом найму на будівлі чи споруди. Отже, суперечність, яка виникає при трактуванні положень Земельного кодексу та Цивільного кодексу з питань проведення операцій з земельними ділянками для підприємств, організацій та установ, яким земельні ділянки надані як право постійного користування земельними ділянками, має бути вирішена через узгодження положень цих документів.

Висновки та напрямок подальших досліджень. Неузгодженість ряду положень Земельного та Цивільних кодексів порушує правильність документарного оформлення та своєчасного відображення в реєстрах бухгалтерського обліку операцій з земельними ділянками підприємств державної та комунальної форми власності.

Ведення обліку права постійного користування земельною ділянкою для бюджетних установ варто було б вести на рахунку 12, субрахунок 121, що буде відповідати більш точній трактовці економічної сутності права користування земельною ділянкою, а саме як нематеріальної складової необоротних активів установи

Список літератури

1. Земельний кодекс України. Закон від 25.10.2001 №2768-III, поточна редакція від 09.12.2012р // <http://zakon2.rada.gov.ua>.
2. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку №8 Нематеріальні активи.
3. Податковий кодекс України // kodeksy.com.ua/podatkovij_kodeks_ukrainy.
4. Цивільний кодекс України // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
5. Про затвердження Інструкції з бухгалтерського обліку необоротних активів бюджетних установ. Державне казначейство; Наказ, Інструкція від 17.07.2000 № 64.

Рукопис подано до редакції 12.04.12

УДК 658.5

О.Г. РЯБИКІНА, асистент, ДВНЗ «Криворізький національний університет»

РОЗРОБЛЕННЯ СТРАТЕГІЇ ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ГІРНИЧО-ЗБАГАЧУВАЛЬНИХ КОМБІНАТІВ

Розглянуто питання необхідності розроблення стратегії технологічного розвитку гірничо-збагачувальних комбінатів Кривбасу з метою досягнення ними технологічної конкурентоспроможності на основі удосконалення управління техніко-технологічною базою з урахуванням нових, обґрунтованих імперативів розвитку.

Проблема та її зв'язок з науковими та практичними завданнями. Зростаючий вплив технологічних перетворень на формування конкурентних переваг і ефективність зовнішньоекономічної діяльності гірничо-збагачувальних комбінатів (ГЗК) доводить, що головною метою управління їхньою техніко-технологічною базою (ТТБ) є досягнення технологічної конкурентоспроможності. Поява терміну «технологічна конкурентоспроможність» у економічній літературі пов'язана зі зростанням ролі технологічних перетворень у формуванні конкурентних переваг суб'єктів світового ринку, до яких відносяться і ГЗК Кривбасу. Однак, розуміння сутності цього поняття, його змісту, особливостей та механізму формування ще знаходиться на стадії розроблення. Це спричиняє різні підходи та тлумачення, нетотожність оцінок окремих базових положень.

Аналіз досліджень та публікацій. Критичний огляд теоретичних основ забезпечення технологічної конкурентоспроможності підприємства дав підстави дійти наступних висновків:

сучасний етап розвитку теорії та практики управління ТТБ підприємства характеризується відсутністю розробки концептуальних засад забезпечення технологічної конкурентоспроможності та її дослідженням переважно на макроекономічному рівні;

у більшості досліджень структурно-логічна послідовність процесу управління ТТБ підприємства взагалі не формалізується, і тільки із логічного викладення матеріалу можна зробити висновки стосовно зв'язків між окремими етапами процесу управління формуванням і розвитком ТТБ та забезпеченням технологічної конкурентоспроможності;

відсутність спрямованості на забезпечення технологічної конкурентоспроможності у процесі управління ТТБ підприємства позначається на формуванні цілей управління, що зорієнтовані на поточне розв'язання проблем формування та розвитку ТТБ без врахування стратегічних орієнтирів.

Постановка завдання. Враховуючи недостатню розробленість теоретичних засад управління формуванням та розвитком ТТБ підприємства, а також відсутність стратегічних аспектів його забезпечення, необхідно обґрунтувати стратегію технологічного розвитку ТТБ в контексті забезпечення технологічної конкурентоспроможності ГЗК.

Викладення матеріалу та результати З позиції стратегічного підходу забезпечення технологічної конкурентоспроможності підприємства трактується нами як процес формування техніко-технологічних переваг підприємства, що розробляється відповідно до його внутрішніх можливостей, параметрів зовнішнього середовища, вартісних, якісних і часових характеристик сучасного виробництва. На підставі вищезазначеного, удосконалення механізму управління формуванням та розвитком ТТБ ГЗК, на нашу думку, можливе в контексті обґрунтованої стратегії технологічного розвитку підприємства, яка являє собою ядро процесу управління його технологічною конкурентоспроможністю [1].

Стратегія технологічного розвитку підприємства відноситься до так званих функціональних стратегій. Вона є однією з форм конкурентної стратегії підприємства і визначає орієнтацію підприємства на технологічні інновації як засіб його адаптації до змін зовнішнього середовища, який забезпечує стабільно високу прибутковість його функціонування на ринку.

Формування стратегії технологічного розвитку ТТБ ГЗК на підставі забезпечення технологічної конкурентоспроможності відповідає широко розповсюдженій за кордоном філософії TQM – концепції управління якістю, згідно якої місія підприємства ґрунтується на максимальному задоволенні вимог споживачів до якості товарів і послуг.

Процес розробки стратегії технологічного розвитку підприємства має здійснюватись поетапно та передбачати послідовність дій, які ілюструє рис. 1. Запропоновані етапи розробки стратегії технологічного розвитку характеризуються певним рівнем складності, яка суттєво зростає як в силу великої невизначеності чинників впливу на результативність, довжину інвестиційного горизонту та чисельність учасників цього процесу, так і в силу необхідності координації зусиль в галузі технології та виробництва.

На підставі зазначеного, сучасні моделі розробки стратегій технологічного розвитку підприємства, які описують технологію переходу системи із вихідного стану до бажаного, повинні ґрунтуватися на сценарному підході. Однак, для розробки сценаріїв стратегії формування та розвитку ТТБ необхідно розглянути існуючі стратегії технологічного розвитку, їх переваги, недоліки, можливості адаптації до практики господарювання ГЗК.

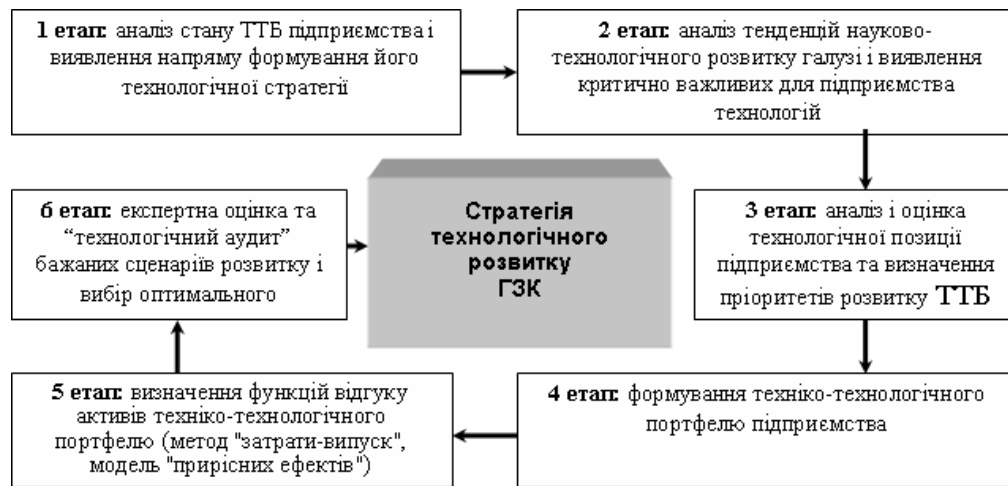

Рис. 1. Декомпозиція процесу розробки стратегії технологічного розвитку підприємства

З позиції технологічного менеджменту найбільш розповсюдженими є шість основних типів (видів) стратегій підприємства: традиційна, опортуністська, імітаційна, оборонна, залежна, наступальна. У табл. 1 представлено порівняльну характеристику стратегій технологічного розвитку, результати якої свідчать про диференціацію ефекту - його максимальне значення при наступальній стратегії і мінімальне - при традиційній стратегії.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика технологічних стратегій підприємства				
Тип стратегії	Переваги	Джерело формування переваги	Час утримання переваги	Вид ефекту
Традиційна	Якість	Удосконалена технологія	Оперативний (дискретний)	Економічний (комерційний)
Опортуністська	Якість	Висока технологія	Тактичний	Технологічний
Імітаційна	Якість Витрати	Висока технологія	Оперативний (дискретний)	Технологічний Економічний (комерційний)
Оборонна	Якість Витрати	Удосконалена технологія	Оперативний (дискретний)	Економічний (комерційний)
Залежна (вертикальної інтеграції)	Якість Швидкість	Удосконалена технологія	Оперативний (дискретний)	Економічний (комерційний)
Наступальна	Якість Швидкість Витрати	НДДКР Унікальна технологія	Стратегічний (довготривалий)	Інтегральний (синергетичний)

Взаємозв'язок обраних стратегій технологічного розвитку та рівня ТТБ ГЗК Кривбасу представлено на рис. 2.

Прикладом використання опортуністської стратегії є ВАТ «Південний ГЗК», що дозволяє підприємству підвищити якісні характеристики залізорудної сировини, однак не дозволяє суттєво знизити витрати на її виробництво. Щодо використання імітаційної стратегії в умовах діяльності ПАТ «Центральний ГЗК», то копіювання технологічних нововведень провідних виробничих підприємств світу обмежене гірничо-геологічними умовами видобутку. Тому використання цієї стратегії дозволяє підвищити якість залізорудної продукції, знизити витрати на її виробництво, отримати економічні результати у поточному періоді, але не забезпечує технологічної конкурентоспроможності. Оборонна стратегія спрямована на поступове нарощування технічного рівня виробництва без активної заявки на лідерські позиції у рейтингах технологічної конкурентоспроможності. Варто відзначити, що яскравим прикладом використання цієї стратегії є ПАТ «Інгулецький ГЗК». Наступальна стратегія характеризується таким удосконаленням техніко-технологічної бази, яке здатне стрімко підвищити усі сторони діяльності підприємства, що дозволяє отримати стійкий економічний ефект на підставі формування технологічної конкурентоспроможності.

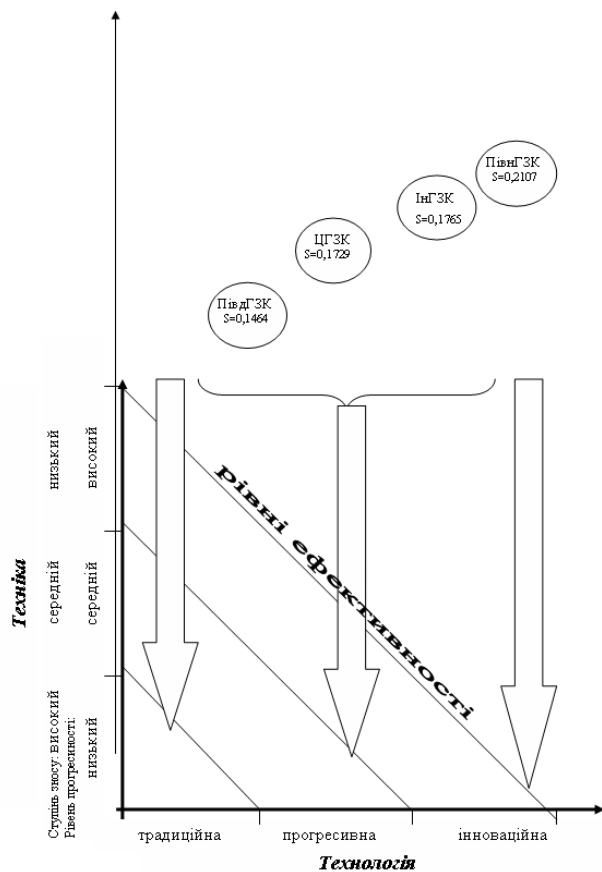

Рис. 2. Графічна інтерпретація взаємозв'язку стратегій технологічного розвитку та інтегрального рівня ТТБ ГЗК

Наступальна стратегія у фрагментарному вигляді характерна для ПАТ «Північний ГЗК», що є лідером за якісними показниками випуску продукції, масштабами виробничо-господарської діяльності та показниками прибутковості.

Отже, ідентифіковано сучасний стан стратегічної технологічної спрямованості задля підвищення ефективності системи управління формуванням та розвитком ТТБ. Наочно продемонстровано, що позиціонування окремих ГЗК носить дещо умовний характер, оскільки корелюється лише з площею трикутника «техніка-технологія-ефективність», натомість не враховані диспропорції у формуванні технічної та технологічної складових ТТБ. Однак, проведений аналіз є підґрунтям для диференційованого підходу до удосконалення стратегії технологічного розвитку ГЗК Кривбасу.

У контексті забезпечення технологічної конкурентоспроможності нами визначено такі основні етапи формування стратегії технологічного розвитку гірничо-збагачувальних комбінатів:

оцінка інтегрального рівня ТТБ ГЗК і діагностика її технічної та технологічної

складових;

формування пріоритетних напрямів стратегічного розвитку підприємства для забезпечення технологічної конкурентоспроможності;

визначення можливостей і готовності ГЗК до реалізації сформованих пріоритетних напрямів;

розробка стратегічних програм і заходів щодо реалізації пріоритетних напрямів формування та розвитку ТТБ ГЗК на основі використання сценарного підходу.

Формування стратегії технологічного розвитку підприємства, спрямованого за забезпечення технологічної конкурентоспроможності, дозволить здійснити наступні кроки:

посилити позиції ГЗК на внутрішньому та світовому ринках залізородної продукції;

знижити витрати виробництва за рахунок впровадження техніко-технологічних рішень, спрямованих на ресурсозбереження та енергозбереження;

збільшити частку продукції високого ступеню переробки (агломерату, обкотишів, концентрату, отриманого методом флотаційного збагачення);

підвищити ефективність використання матеріально-сировинної бази;

розширити експортні можливості ГЗК.

Результатом реалізації такої стратегії є стійкий перспективний розвиток ГЗК на основі ефективного формування та розвитку ТТБ, забезпечення високотехнологічного виробництва конкурентоспроможної продукції. Імперативами розроблення і реалізації технологічної стратегії є інноваційність, інтелектуалізація, екологізація та інформаційність [2]. Тобто, модернізація техніки і технології повинна відбуватися на основі розробки і впровадження інновацій. Для ефектної реалізації даного напрямку необхідне відповідне кадрове забезпечення, що визначає активізацію інноваційної діяльності, розвиток інтелектуальних ресурсів, підвищення рівня кадрового забезпечення.

Висновки та напрямки подальших досліджень. Розробка стратегії технологічного розвитку ГЗК і прийняття стратегічних рішень – це складний і комплексний процес. У зв'язку з чим методи планування і управління сучасними підприємствами мають важливе значення. Ми вважаємо, що су-

часні моделі розробки стратегій технологічного розвитку підприємства, які описують технологію переходу системи із вихідного стану до бажаного, повинні ґрунтуватися на сценарному підході. На сьогодні у практиці господарювання ГЗК Кривбасу серед методів планування найбільш поширеним є стратегічне планування. На нашу думку, в сучасних умовах високодинамічного і турбулентного середовища розробляти стратегію розвитку підприємства на основі одного прогнозу вірогідності представляється достатньо ризикованим, що підвищує роль і значення розробки стратегічних планів розвитку підприємства за допомогою сценарного підходу.

За результатами аналізу встановлено, що гірничо-збагачувальні комбінати мають різний інтегральний рівень ТТБ, а відтак реалізація генеральної мети управління її розвитком - досягнення технологічної конкурентоспроможності - передбачає варіативність підходів до управління. З огляду на це, необхідно обґрунтувати модель організаційно-економічного забезпечення механізму управління формуванням та розвитком ТТБ. Логіка такого обґрунтування визначається так:

однаковими для всіх ГЗК умовами (специфікою та особливостями діяльності, приблизно однаковими термінами функціонування на ринку та типовими загальними проблемами формування та розвитку ТТБ);

різним інтегральним рівнем ТТБ ГЗК;

різними фінансовими можливостями щодо реалізації проектів її формування та розвитку.

Враховуючи зазначене подальший алгоритм дослідження передбачає такі етапи:

діагностику загальних чинників, що впливають на формування та розвиток ТТБ ГЗК;

діагностику фінансових можливостей гірничо-збагачувальних комбінатів щодо формування та розвитку ТТБ;

використання інструментарію сценарного планування задля обґрунтування варіантів стратегії технологічного розвитку для кожного комбінату на підставі фінансових можливостей та існуючого рівня ТТБ підприємства.

Список літератури

1. **Варава Л.М.** Управління функціонуванням, оновленням та відтворенням техніко-технологічної бази підприємства як запорука зростання виробництва /Л.М. Варава, Н.І. Рябикіна, О.Г. Рябикіна // Збірник наукових праць. - Черкаси: ЧДТУ. - Серія: економічні науки. - 2005. - Вип.№14. - С. 252-256.

2. **Рябикіна О.Г.** Імперативи розвитку техніко-технологічної бази підприємства як системи / О.Г. Рябикіна // Вісник Криворізького технічного університету. - Кривий Ріг: КТУ. - 2011. С. 291-295.

Рукопис подано до редакції 12.04.12

УДК 65.012.4: 622/7/002

В.В. ДОБРОВОЛЬСКИЙ, канд. економ. наук, доц.,
ГВУЗ «Криворожский национальный университет»

К ВОПРОСУ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННОЙ СТРУКТУРЫ УПРАВЛЕНИЯ ГОРНО-ОБОГАТИТЕЛЬНЫМ КОМБИНАТОМ

Выполнен анализ этапов совершенствования управления горно-обогатительными комбинатами г. Кривого Рога. Даны рекомендации по оптимизации организационной структуры управления, которые проиллюстрированы на примере ПАО «Ингулецкий ГОК».

Ключевые слова: организационная структура управления, стратегия инноваций, стратегия сокращения затрат, технологические, вспомогательные и обслуживающие операционные процессы, специализация, аутсорсинг.

Постановка проблемы и ее актуальность. Горно-обогатительные комбинаты (ГОК) Украины, которые интегрировались в состав ООО «Метинвест Холдинг», часть своей продукции реализуют на внешнем рынке в странах Европы и Китая. Для сохранения рыночных позиций в условиях жесткой конкуренции предприятия реализует стратегию конкурентного роста, в рамках которой особое внимание уделяется разработке стратегии управления инновациями и снижению затрат. Совершенствование организационной структуры управления на ГОКах является актуальной задачей в повышении их конкурентоспособности.

Анализ последних исследований и публикаций. Вопросам совершенствования управления предприятиями уделяется внимание в отечественных и зарубежных литературных источ-